

VIDANYTT

2022 VIDA OCH VÄXANDE VÄRDEN

#1

Säkerhet i skogen / sid 8

Fotografen med fåglar i fokus / sid 10

Rapport från trävarumarknaden / sid 16

Skogens betydelse

Ungefär 70 procent av landytan i Sverige är skog. Skogsarealen är 28 miljoner hektar och är relativt konstant. Däremot har Sveriges skogar blivit dubbelt så virkesrika på 100 år. Det är resultatet av fler och grövre träd. Och det är detta man syftar på när man säger att vi har dubbelt så mycket skog nu som för hundra år sedan.

Den genomsnittliga tillväxten i skogen är 120 miljoner skogskubikmeter per år, samtidigt som ungefär 90 miljoner avverkas. Det innebär att det växer mer skog än det avverkas. Av Sveriges totala skogsareal slutavverkas inte mer än ungefär 1 procent per år. Och vi får inte glömma att för varje träd som slutavverkas planteras 2–3 nya träd. Jag tycker att vi i Sverige har en mycket bra skogsskötsel där vi tar ansvar för att det skall finnas skogar för kommande generationer. Det är något som vi skall värna om och det är viktigt att vi i Sverige får bestämma hur vi vill ha det i våra skogar.

EU har under året släppt en taxanomi, det klassningssystem som skall avgöra vilka näringar som skall räknas som hållbara. Det finns en risk med taxanomin att administrationen kring hållbarhet blir betungande, inte minst för mindre skogsägare. Det är bra att EU engagerar sig i Den gröna given då klimatförändringar utgör ett hot mot världens utveckling, men jag tror också att det är viktigt att både skogsbolagen och skogsägarna gör sin röst hörd för att sprida kunskap om hur svenskt skogsbruk fungerar. På Vida gör vi det genom att bland annat engagera oss i Skogsindustrierna och stötta deras jobb i Bryssel.

Nästan hälften av Sveriges skogar ägs av 320.000 privatpersoner. En fjärdedel ägs av privata skogsbolag. Den sista fjärdedelen ägs av staten, kommuner och kyrkan. Vår skog betyder mycket för många människor – både av ekonomiska, ekologiska och sociala skäl. Skogen, och allt det vi får av skogen, är av stor betydelse i arbetet för ett hållbart samhälle. Vi kan nog alla enas om att skogen är fantastisk. Men vi kan inte, som vissa tycks tro, konservera skogen som den är nu. Utan vi måste låta naturen utvecklas på ett hållbart sätt. Det är bland annat därför som vi på Vida är medlemmar i Skogforsk. Vi vill att de skall forska och komma fram till morgondagens metoder

för ett hållbart skogsbruk vilket innebär ett hållbart leverne på jorden. Och att vi kan använda råmaterialet trä till att bygga, köra, värma och så vidare. Min tro är att vi i framtiden kan ersätta all fossilbaserad plast till biobaserade material i stället

Det har under året varit en negativ och segregerad debatt om skogens framtid och skogens användningsområden. Jag tror att för att vi skall komma framåt måste vi gå från mindre envägskommunikation, där man enbart talar för sin egen sak, till mer dialog där vi tillsammans vill hitta lösningarna. Vi måste också gå från att tycka till att med kunskap delta i debatten. Jag tror på att vi tillsammans kan hitta de bästa lösningarna för att kunna njuta och ta tillvara på svensk skog för en lång tid framöver. Vår oändliga resurs som vi jobbar med dagligen är väl värd att hylla. Det är ett framtidsmaterial och vi är i en framtidsbransch.

Foto: Martina Wärenfeldt

ALVESTA 2022-01-25
Måns Johansson

Vida skapar långsiktiga relationer och vi väljer våra entreprenörer med omsorg.

Du som skogsägare ska känna dig trygg med Vida!

Vida AB, Box 100, 342 21 Alvesta
Telefon: 0472-439 00

Publiceringsansvarig: Joanna Kron
Tryckeri: Ringöns Tryckeri
Text om inget annat anges:
Joanna Kron och Jennie Dahlqvist
Foto framsida: Jonas Classon

Skogen som gemensamt intresse

Titti och Richard är ett par där båda är involverade i deras gemensamma skog. De har skapat en skog i harmoni, där både djur och natur samsas med produktionsskog. Kanske är en mix av dessa två kontraster det ultimata konceptet?

I Gubbemåla, 2 mil utanför Emmaboda i Småland, har paret Titti och Richard bott i 10 år. Gården är en släktgård till Titti, och år 1999 bestämde sig Titti och Richard för att köpa gården av Tittis farmors bror, som bodde kvar tills han dog. 2013 tog de över och flyttade in. Landarealen på gården är 47,2 hektar, varav 40,9 är produktiv skogsmark. Det är huvudsakligen barrskog på marken, med inslag av björk, al och ek. Närmst gården dominerar gamla ekar och vackra åkrar.

Titti är en mycket kreativ person med passion för hantverk. Ute på gården finns en keramikverkstad, ett nybyggt stort växthus och odlingsbäddar. Hon arbetar deltid på en högstadieskola i Emmaboda, och resterande tid lägger hon på gården och skogen. För Titti är det estetiska viktigt, inte bara på gården utan även i

skogen. Hon vill ha det undanröjt och prydligt, gärna blandskog med fina stigar. Hennes uppgift i skogen är bland annat att ordna skogsstigar där de kan rasta hundarna och njuta av de olika årstiderna.

Richard däremot är en kontrast till Titti. Han tänker mer på att få till en lönsam skogsproduktion när han arbetar i skogen. Richard arbetar heltid inom svets- och maskinindustrin och det är på helgerna, när jaktsäsongen är slut, som Richard får tid till att arbeta i sin skog. Det har enbart varit gran som Richard sparat när han varit ute och gallrat.

Skogen och gården var i mycket fint skick när de tog vid, vilket underlättar vardagen. Det som Richard och Titti behöver göra på marken är att underhålla. Titti röjer sina egna bestånd, där hon har fått välja trädslag. Richard håller mer till i produktionsskogen. Avverkning och markberedning på skogsmarken sköter deras nära vän Andreas Strand, inköpare på Vida.

– Vi sköter skogen så gott vi kan. Träd växer som ogräs och man måste stän-

digt röja och dona för att hålla skogen i schack. Slappnar man av i ett år så har man fruktansvärt mycket att göra året därefter för att hinna i kapp. Vi har så bördig mark. Så fort man vänder ryggen till så är skogen uppväxt igen. Tiden räcker inte alltid till. Därför tar vi in hjälp med att även röja i produktionsskogen periodvis, berättar Richard.

Båda involverade

Det har alltid varit viktigt för båda parterna att båda känner sig involverade i skogen. När de köpte skogen för 20 år sedan var skogsbruk en mansdominerad bransch. Enbart Richards namn stod som kontaktuppgifter, och det var alltid han som efterfrågades när entreprenörer ringde.

– Vi köpte skogen tillsammans och har båda stått som ägare. Vi har alltid tagit alla beslut ihop. Det tog inte många år innan branschen insåg att de bör involvera oss båda. Jag såg till att vara närvarande vid alla diskussioner. Idag står som tur väl båda namnen på breven, berättar Titti.

Titti och Richard har ofta olika åsikter när det kommer till skogen och marken

kring gården. Richard gillar de raka raderna av granar och de tjocka stora tallarna, medan Titti ser skönheten i blandskogar och unika gamla träd. Hur löser de dessa konflikter när de uppstår?

– Det blir som Titti vill i alla fall, säger Richard och skrattar. Ju längre från gården vi kommer ju mer har jag att tycka till om.

– Jag tänker ju inte på vad som ger pengar, utan mer på hur det blir för djur och natur. Det viktiga för mig är hur det kommer se ut och att man får en bra känsla när man går där, berättar Titti.

Richard går och värnar om skogen på ett annat sätt. Han är den som ser efter planteringarna, tänker på tillväxt, vad industrin efterfrågar och vilket trädslag som trivs bäst på vilken mark.

Diskussionen som råder i samhället för tillfället om alternativa sätt att bruka skog har påverkat framförallt Titti mycket.

– Man har trott att man har gjort rätt, tills man blir ifrågasatt.

Richard känner att han inte påverkas så mycket av debatten. De vill eftersträva maximalt koldioxidupptag i skogen för miljöns skull. De är medvetna om att gamla träd inte är lika effektiva på att fånga upp koldioxid som växande träd, men tycker att det är svårt att riktigt förstå när det är optimalt att avverka den gamla skogen och ersätta med ny.

Titti vill införa kontinuitetsskogsbruk medan Richard vill fortsätta att ta ned små hyggen. Hur de kommer att bruka sin skog i framtiden är i dagsläget ovisst, men en sak är säker – planen för framtiden är att lämna över en välskött och genomtänkt skog till nästa generation.

– Skogen betyder otroligt mycket för oss. Det ger oss energi och glädje att arbeta ute i skogen, och den ger oss även en ekonomisk trygghet. Det är härligt att följa och kunna förvalta naturen, avslutar de instämmande.

Myndighet i förändring

Skogsstyrelsen är en svensk statlig förvaltningsmyndighet för frågor som rör skog och skogsbruk och inrättades 1903. Deras uppgift är att landets skogar skall vårdas och brukas för att de beslutade målen i skogspolitiken skall uppnås. Skogsstyrelsens uppdrag och arbetsuppgifter har skiftat kraftigt under åren och är just nu inne i en stor förändring. Med anledning av det tog Vida Nytt ett samtal med Johanna From, Regionchef för region Syd vilket motsvarar Götaland exklusive Gotland.

Hur upplever du att ert sätt att jobba har förändrats de senaste åren?

Verksamheten har breddats och blivit mer komplex och det påverkar i sin tur våra arbetssätt. Till exempel har Sveriges medlemskap i EU inflytande på Sverigesarbete med biologisk mångfald och klimat, inte minst på senare tid under arbetet med taxonomin. Syftet med EU:s taxonomi är att hjälpa att identifiera och jämföra miljömässigt hållbara investeringar genom ett gemensamt klassificeringssystem. Svensk politik har fokus på bioekonomi, ökad hållbarhet och att ta tillvara på skogens potential, exempelvis att ersätta fossila produkter med produkter från skog. EU-politik och svensk skogspolitik går inte alltid hand i hand och det finns en rad frågor regering och riksdag behöver ta ställning till framöver.

FOTO: MILOJE ERIC

En annan stor skillnad är den snabba rättsutveckling som pågår. Till exempel när det gäller skogsägarens rätt till ersättning när artskyddet sätter stopp för eller begränsar en avverkning. Det måste vi ta hänsyn till i vårt jobb. Det har varit flera domstolsbeslut på EU-nivå och i Sverige som inte pekar åt samma håll vilket i sin tur innebär svårigheter i vårt fortsatta tillsynsarbete.

Om en lagstiftning är otydlig så är det genom prejudicerande rättsfall och överklaganden man kan öka förståelsen för hur lagen skall tolkas. Det är ett sätt att förtydliga vad som gäller.

Med utvecklade uppgifter har kompetensbasen bland medarbetarna på Skogsstyrelsen vidgats. Traditionellt var vi framför allt skogligt utbildade men nu har vi blivit betydligt fler inom andra kompetenser så som jurister, verksamhetsutvecklare och kommunikatörer.

Vilka är de viktigaste frågorna ni driver?

De effekter vi de närmaste åren vill bidra till i skogen är minskade skogsskador, och då tänker jag främst på granbarkborre- och viltskador som orsakar förluster för miljardbelopp för skogsbruket varje år. Vi arbetar också för att få ett mer varierat skogsbruk eftersom en varierad skog bättre står emot ett förändrat klimat, förebygger skador bättre men bidrar även till att bevara och utveckla biologisk mångfald.

Det är också viktigt att vi får mer vitala och produktiva skogar för en hållbar ökad tillväxt och förbättrad miljöhänsyn. Viktiga förutsättningar för en hållbar utveckling i den svenska skogen är arbetet med formellt skydd av skog och ökad skötsel av naturvärden. Samhällets ambitioner med skogens upplevelsevärden behöver förtydligas och utvecklas därför bidrar Skogsstyrelsen även i arbetet för attraktivare skogar för upplevelser.

Vi har många olika verktyg att jobba med, till exempel genom vår tillsynsverksamhet, rådgivning, områdesskydd, inventeringar, uppföljningar och utvärderingar samt även uppdragsverksamhet.

All vår verksamhet bygger på vårt grunduppdrag att verka för att skogen sköts så att de skogspolitiska mål som beslutats av riksdagen kan nås. Målen för produktion och miljöhänsyn är jämställda. Skogen ska brukas på ett hållbart sätt så att även framtida generationer kan ha nytta av den. Den lokala förankringen är viktig. Skogsstyrelsen finns i hela landet och vår vision är ”Skog till nytta för alla”.

Hur får ni ert uppdrag?

Skogsstyrelsens uppdrag styrs av vår instruktion, vårt regleringsbrev och den budget vi blir tilldelad. Vi har också tagit fram en verksamhetsstrategi som beskriver hur vi ska fullfölja vårt uppdrag och på så sätt bidra till en hållbar värld. Den är också vägledande för våra långsiktiga prioriteringar. Den ligger till grund för vårt utvecklings- och förbättringsarbete.

Vad är Skogsstyrelsens viktigaste frågor just nu?

Vår viktigaste fråga är att klara vårt uppdrag i den föränderliga värld vi just nu lever i med bibehållen god arbetsmiljö för våra anställda. Rättsutvecklingen, pandemin och det politiska läget gör att förändringar sker snabbt och vi behöver prioritera om i verksamheten.

Vad är historien kring nyckelbiotoper?

En nyckelbiotop är ett område i skogen som med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. I en nyckelbiotop kan det finnas hotade eller sällsynta arter som behöver området för sin överlevnad. Runt 1993 blev nyckelbiotoper ett begrepp med syfte att vara ett kunskapsunderlag för skogsägaren om förekomsten av särskilda biotoper. Vissa certifieringsorgan har arbetat in nyckelbiotoper i sina standarder där man tagit på sig att inte avverka nyckelbiotoper.

Skogsstyrelsen har inventerat nyckelbiotoper sedan början av 1990-talet och det har gett viktig kunskap om skogar med mycket höga naturvärden. Arbetet har varit normbildande för arbetet med skogliga naturvärden. Sedan den 1 januari 2021 registrerar myndigheten inte nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar och tillståndsansökningar eftersom vi inte längre har ett sådant uppdrag från våra politiker. I december upphörde myndigheten även att registrera nyckelbiotoper i övriga verksamheter.

Hur jobbar ni med att produktionsfrågor inte får stå tillbaka för miljöfrågor?

På väldigt många olika sätt. Till exempel driver vi just nu rådgivningssatsningen ”Smart skogsbruk” där vi vill stötta enskilda skogsägare att bli mer aktiva i skötseln av sin skog och att bli trygga beställare av skogliga tjänster. Genom mer aktiva skogsägare blir den svenska skogen som helhet mer vital och produktiv.

Ett annat exempel är ”Stoppa borrharna”, ett samverkansprojekt mellan myndigheter, företag och organisationer i södra och mellersta Sverige. Målet är att genom samverkan med skogsföretag, organisationer och andra myndigheter skapa ökad aktivitet i skogen för att begränsa angreppen och skadorna av granbarkborre så långt det är möjligt.

”Mera tall” är ett arbetssätt i syfte att genom dialog mellan jägare och skogsägare få en samsyn om hur en bättre balans mellan skog och vilt kan uppnås. Mer varierade ungskogar har fler rönnar, aspar, sälgar och ekar som kan växa upp till fullstora träd. Ståndortsanpassade skogar föryngras med de trädslag som passar bäst för marken. Ungskogar av god kvalitet har acceptabla betesskador av vilt. Vi tror att en bättre balans mellan skog och vilt är en förutsättning för att nå de målen.

Ibland kanske det upplevs att det är mycket miljöfrågor på Skogsstyrelsens bord. Anledningen till att det är så tror jag beror på att exempelvis beslut från oss att en skogsägare inte får avverka, eller att ett område kommer att avsättas hamnar i tidningen och

inte de närmare 95% av de 60 000 avverkningsanmälningarna som passerar utan särskild åtgärd från vår sida.

Produktionsmålet som finns i skogsvårdslagen handlar om att säkerställa en ökad säker hållbar tillväxt i skogen så att nästa generation har samma möjlighet att bedriva ett lika aktivt nyttjande av skogen som vi. I Sverige har du som skogsägare stora möjligheter att själv bestämma över hur du vill sköta din skog. Frihet under ansvar brukar sammanfatta den skogspolitik som råder idag. Frihet att själv avgöra vilken inriktning och intensitet du önskar i ditt skogsbruk men också ansvar att säkra en god föryngring efter avverkning samt att känna till om det finns höga naturvärden i skogen och vilken hänsyn man i så fall behöver ta.

Hur jobbar ni med samråd?

En skoglig åtgärd eller verksamhet som kan komma att väsentligt ändra miljön ska enligt miljöbalken anmälas för samråd till Skogsstyrelsen minst sex veckor innan åtgärden påbörjas. Vi får in många ärenden för samråd som vi behöver prioritera bland. Ibland kan vi behöva begära in uppgifter för bedömning om tillräcklig hänsyn planeras att tas. Om vi då väljer att ta upp ett ärende för samråd kan det bli aktuellt med fältbesök. I de fall ett samråd tas upp skall det avslutas med ett beslut.

Hur arbetar ni med rådgivning?

Vi har begränsade resurser för att ge allmän rådgivning i fält och använder oss allt mer av digitala hjälpmedel för att vara effektiva, till exempel digitala kartor, laserskanning och vi utvecklar även användningen av artificiell intelligens. Med hjälp av modern teknik kan vi få en bättre träffsäkerhet på vilka områden som vi behöver besöka i fält. Vi kan ge rådgivning inom vissa projekt exempelvis inom landsbygdsprogrammet men det är möjligt att köpa konsulttjänst för enskild rådgivning. Du kan också öka din kunskap genom att delta i våra utbildningar, många genomförs digitalt.

Vi försöker att hitta sätt att ge skogsägaren stöd genom att förenkla vissa procedurer, tex tillgång till Mina sidor på nätet eller den externa kundtjänst vi håller på att bygga upp.

Hur säkerställer ni att alla skogsägare behandlas lika?

Det är tillståndet i skogen som avgör hur vi som myndighet agerar. Det är inte om du är stor eller liten skogsägare eller om din skog finns i norra eller södra Sverige. Skogsvårdslagen är lika för alla.

För att vi skall lyckas att nå de effekter i skogen vi vill så behöver vi som myndighet inge förtroende. Vi arbetar hårt för att de skogsägare som påverkas av Skogsstyrelsens beslut ska känna sig trygga i att dessa har handlagts på ett korrekt sätt. Du kanske inte gillar Skogsstyrelsens beslut men vår målsättning är att du ska kunna förstå bakgrunden till utfallet. Vi vill också att alla skall känna att man blir bemött med respekt vilket är en del i den statliga värdegrunden. Samverkan och dialog med skogssektorn är viktiga instrument för oss att nå dit.

Säkerhet i skogen

Vida arbetar aktivt med säkerhetsfrågor på samtliga platser där Vida verkar och en viktig aspekt är de risker som finns i samband med att arbeta ensam. Vida har rutiner som säkerställer hur personal får arbeta när de utför ensamarbete. Men har du som skogsägare tänkt på dina rutiner och hur du bör arbeta när du utför riskfyllt arbete ensam i skogen? Ja det är en fråga som tål att funderas på.

Att arbeta ensam i skogen är vardag för många skogsägare, men det kan även vara förenligt med stora risker. Detta är något som Kent Johansson är väl förtrogen med. Mycket av arbetet som skogsägare utför sker ensamt eller i vissa fall ihop med en skördarförare. Ofta sitter föraren i skördaren en bit bort och kommunikationen är då inte alltid helt enkel. Kent berättar att ögonkontakt och kroppsspråk är det sätt man vanligtvis kommunicerar på. Men det är så klart inte helt riskfritt att arbeta bredvid en sådan maskin – även om man håller säkerhetsavståndet. Mycket kan hända.

– Jag har arbetat i skogen i hela mitt liv. Både mina bröder och jag fick tidigt följa med far ut i skogen och på den vägen är det, säger Kent och skrattar till.

Vi sitter och fikar i solen utanför huset där han i många år bodde och som hans

son nu har tagit över. Kent är numera en pensionerad skogsägare, om man nu kan bli pensionerad från sin egen skog, menar Kent. Fortfarande brinner intresset för skog och natur med stark låga. Det glimmar till i ögonen varje gång han berättar någon av de många historier om livet på gården och i skogen.

Kent är sedan många år ihop med Lena, och som så många andra fruar till skogsägare har hon hört otaliga historier om vad som hänt i samband med alla olika arbeten i skogen. Att arbeta ensam är en risk i många avseende, och vem vet var du är om något händer? Innan Kent hinner svara flikar Lena in att *– Ja han brukar i alla fall säga vilken skog han åker till, men sen vet jag ju inte så mycket mer.*

Kent verkar ha många liv, som en katt. Han berättar om alla de incidenter som kunde kostat honom livet, en av dessa incidenter var en händelse som inträffade när han skulle fälla på ett hygge kring en kraftledning. Det var han och en skördarförare som arbetade tillsammans denna dag. De sicksackade sig framåt och gick metodiskt tillväga. Kent berättar att man hela tiden måste ha koll på var skördaren befinner sig. Allt flöt på som planerat, men så plötsligt hade skördaren flyttat sig och nu hade Kent och föraren inte koll på varandra längre. En sådan situation kan lätt hända och det kan hända snabbt. Kent berättar att han själv hade hamnat bakom en liten kulle så skördarföraren inte heller kunde se Kent. Han beskriver

att allt gick väldigt snabbt, men han kommer ihåg vinden som helt plötsligt kändes som en stormby och sedan small det bara till. Skördaren hade fällt en gran, precis över den kulle där Kent befann sig. Kent hade en otrolig tur, endast toppen träffade Kent, men den träffade honom rakt över huvudet. Hjälmens gick sönder i flera delar, skydd och visir flög och hjälmens framkant for ner och lämnade ett djupt jack på näsan. Att det inte gick mer illa berodde troligtvis på att det enbart var de yviga toppgrenarna som träffade honom.

– Ja, hade jag stått någon meter längre till höger så hade jag förmodligen inte levt idag, säger Kent och tittar på Lena.

– Nej, jag kommer ihåg det, säger hon. *När du kom hem den dagen så sa du att idag höll jag på att bli där,* nickar hon.

Men blir man inte rädd då? Kent berättar hela tiden med glimten i ögat men så ibland stelnar han till när han funderar över allvaret i situationen. Den historia som han berättar närmast är en historia som även den kunde ha gått väldigt fel.

Det var 1979, och Kent höll på och arbetade i en granplantering nedanför gården som han köpt av sin far. Hans första son hade precis kommit till världen och därför minns han året så väl, säger han och skrattar till. Det var även då de höll på att gräva för att dra in avlopp till huset. Hela gårdsplanen var uppgrävd till ett stort hål.

Kent berättar att han stod och kvistade grenar på ett träd och plötsligt kände han hur det slog till hårt vid nyckelbenet. Han insåg att han hade fått ett kast med motorsågen på något sätt. Han tittade ner och försökte se vad som hade hänt men kunde inte se något blod. Men han förstod ändå att han nog borde gå tillbaka till huset igen. Han kommer ihåg att han mötte sin far i dörren och han bad honom titta hur illa det var, och hans far sa till honom att det där borde du nog sy ihop. Arbete med motorkedjesåg är ett riskfyllt arbetsmoment och får man ett kast med sågen går det otroligt snabbt. I Kents fall visade det sig att toppen på klingen hade gjort ett djupt jack i halsen och blottat aortan. Som tur var blev det enbart ett otäckt kötsår, klingen hade missat själva aortan.

– Det här med att tänka efter innan om något skulle inträffa hade man väl inte i huvudet på den tiden, säger Kent och ler så där finurligt. *Jag hade parkerat bilen längst ner på gårdsplanen och nu hade vi ju grävt upp ett stort hål för avloppet, så inte kom jag väl ut med bilen heller. Som tur var fanns arrendatorn hemma och hade sin bil tillgänglig på andra sidan och kunde skjutsa mig till sjukhuset för att sy såret.*

Händelsen har lämnat ett otäckt ärr som en påminnelse på Kents hals, och numera tänker han alltid på hur och var han parkerar bilen om något skulle hända. Hur gör du nu då när du är ute och arbetar

i skogen? Tänker du dig för om vilka risker som finns och vad du skulle göra om något skulle hända?

– Ja, man blir väl både klokare och visare med åren och efter olika incidenter kommer ju även erfarenheten. Mycket gör jag nog omedvetet numera. Om olyckan ändå skulle vara framme så måste man bli hittad. Det finns ju en app som man kan ladda ner till telefonen och som gör att man lätt kan bli hittad. Den har jag lovat Lena att ladda ner, säger Kent och tittar på Lena och ler. *Jag har även alltid en liten första hjälpen utrustning i mitt bälte som jag bär med mig när jag arbetar i skogen. Jag vänder även alltid bilen så den står i den riktning som jag ska köra hem. Men visst kan saker alltid hända, men det viktigaste är att alltid tala om vart man är och ha respekt för säkerhetsavstånd till maskiner och att alltid ha full skyddsutrustning på sig när man arbetar. Det är fördelen när man bli äldre, att man blir klokare och den erfarenhet man har nu är ju en trygghet,* säger Kent och ler.

Kent kommer fortsätta att arbeta i skogen. Det är nog sant att man aldrig blir pensionerad från sin kärlek till skog och natur. Och så länge man arbetar säkert och vet vad man gör så är ju skogen en fantastisk arbetsplats.

Att tänka på

1. Att alltid ha skyddskläder på dig när du använder motorsåg. Moderna sågskyddsbyxor är smidiga och bekväma. Ofta sker olyckan när man bara ska fixa något snabbt och slarvar med skyddskläder.
2. Meddela någon var du planerar att vara och hur länge du tänker vara borta.
3. Parkera bilen vänd så att du enklare kan köra hem även om du har fått något i ögat eller gjort illa en arm.
4. Med varselkläder syns du mycket bättre om du blir liggande i skogen, gör stor skillnad för någon som ska leta efter dig. Det gäller även när man bara är ute i skog och mark och går.
5. Många olyckor sker när man är trött och hungrig. Ta för vana att pausa ofta och fyll på med vätska och energi.
6. Stressa inte utan arbeta lugnt. Det där sista som man ska försöka hinna kan vara bättre att låta vänta till en annan dag.

Farliga moment

Halka

Både is och snö, men även hala grenar och stammar, utgör en stor risk att halka och tillsammans med en motorsåg blir det en stor risk för allvarlig skada. De flesta kängor och stövlar går att utrusta med ståldubb vilket ökar greppet avsevärt och minskar risken för halkolyckor.

Upparbetning av vindfällad skog

Endast för den med stor erfarenhet av skogsarbete!

Torra träd

Torra träd kan plötsligt gå av. Både när de ska fällas och när intilliggande träd faller. Se över arbetsområdet så inga farliga torrträd finns i närheten.

Kapning av rotben i timmervälta

Det är lätt att det slarvas med skyddskläder här, tänk även på arbetshöjden.

Fotografen med fåglar i fokus

” Det var under en omfattande sjukdomsperiod i min ungdom som jag fann ro och återhämtning i naturen. Genom kameran öppnade sig en ny värld för mig och mina möten med fåglar blev mitt ljus i mörkret. Jag bestämde mig snart för att följa min dröm – att fotografera fåglar på heltid.

Jonas Classon, internationellt prisad fotograf från Örebro, har hunnit med mycket i sitt liv även om han enbart är 24 år gammal. Enligt Jonas så har han sett världen ur ett fotoperspektiv hela livet. Redan i tidig ålder började han fotografera, då han lånade sin systers kamera och fotograferade naturen under deras fiskeutflykter eller svampturer.

– När jag låg i sjukhusbädden som tonåring så drömde jag om exotiska platser med fåglar. Jag har varit med om många coola upplevelser sedan dess och fotograferat fåglar världen över. Men ändå är mitt bästa naturminne mitt första möte med lappugglan. Det är alltså lika minnesvärt och exotiskt att möta en lappuggla utanför Örebro som att bestiga ett berg på Falklandsöarna eller paddla kanot i indiska Chambal-floden.

Våren 2019 tog Jonas Classon en bild på en lappuggla som nu prisats i flera internationella fototävlingar, se bild på tidningens framsida. Att det var ett foto utöver det vanliga, det insåg han redan när han tog bilden.

– Jag kände direkt att bilden var unik. Jag fick ”ugglefrossa” – en blandning mellan eufori och totalt lugn. Man tappar andan. Mystiken och känslan av bilden representerar ugglan perfekt.

Bilden på lappugglan som Jonas prisades för är tagen utanför Örebro, bara 10 mil från där han hade sitt första möte med en lappuggla för tio år sedan, något som väckte en stark fascination.

– Jag kommer aldrig att glömma mitt första möte med en lappuggla. Nisse, som var min sjukhuslärare, var en fågel-skådare och tog med mig ut i skogen för att möta denna uggle som vi hade fått nys om. Det var min första vistelse utanför sjukhuset på länge och jag var helt slut när jag kom fram. Vi satte oss på en sten för att vila, och helt plötsligt satt ugglan mitt framför oss. Jag var helt tagen av dess värld, berättar Jonas.

Två världar möttes och det blev en perfekt symbios mellan fotografering och fåglar för Jonas. Jonas kom aldrig tillbaka till skolan, utan valde att fokusera på sin nya hobby. Som 15 åring startade han sitt

företag, som nu har lett honom till att bli världskänd fotograf med två utgivna böcker, ett tjugotal utställningar och flera internationella samarbeten.

– Jag upplever nästan lappugglan som någon mer än en fågel, snarare ett väsen med en magisk aura. Blicken är så mänsklig. Man hoppar till när man möter den.

Jakten på den perfekta bilden av lappugglan har resulterat i att Jonas lärt sig näst intill allt om hur en lappuggla lever och tänker. Jonas tillbringar större delen av sin tid ute i naturen och följer lappugglorna året om.

– Jag kan leta efter en lappuggla i veckor, och när jag väl hittar den så är jag fast. Det är en konst att få till den perfekta bilden. Nu har jag jobbat med lappugglor i snart tio år och just ugglan på bilden som jag vann med jobbade jag med i 40 dagar i sträck. Bilden blev ett resultat av att få en personlig kontakt med fågeln och bli ett med naturen.

I sin nya bok "Lappuggla – Skogens dolda väsen" har hans bildsamling ställts

samman i en unik skildring av lappugglans liv, tillsammans med fakta och historier skrivna av författaren Anna Froster. Man får inblickar i lappugglans vardag och får lära sig om allt från vikten av sneda träd, övernaturliga förmågor och kringskurna storskogar. Boken speglar också förändringarna som skett för ugglan. Varför sitter de nordliga gammelskogarnas ugglor plötsligt på ett småländskt hygge, eller så långt ner som på Skånes marker?

– Min målsättning med mina bilder och mina böcker är att stärka banden mellan människor och natur och ge andra en medvetenhet om de underbara djur som lever i våra skogar, säger Jonas.

Tips på hur du får lappugglan att trivas i din skog:

- 1. Sneda träd**
Lappugglans ugnar behöver sneda träd för att kunna komma upp i boen igen när de försöker lära sig att flyga.
- 2. Lämna högstubbar**
Lämna högstubbar och träd med risbon så att ugglorna kan bygga bon.
- 3. Planerad röjning**
Undvik röjarbete i möjliga mån under häckningssäsongen.

Spektakulärt hotell helt i trä

Sara kulturhus och Elites Wood Hotel är en ståtlig 20 våningar hög träbyggnad som kombinerar nyskapande arkitektur med innovativ teknik – en spektakulär och inbjudande mötesplats för stadens kulturliv och invånare.

Den 14 oktober öppnade hotellkedjan Elite Hotel upp dörrarna för allmänheten i sitt nyaste tillskott The Wood Hotel by Elite i centrala Skellefteå. Med sina 20 våningar är The Wood Hotel en av världens högsta träbyggnader. Hotellet erbjuder 205 moderna hotellrum, en stor kongresslokal för upp till 1200 personer, ett flertal konferens- och mötesrum, en restaurang samt skybar med takterrass och ett spa med spektakulär panoramavy.

Satsningen av hotellet leds av den nya hotelldirektören David Åberg. Efter många år på andra orter så bestämde sig David för att återvända hem till Skellefteå, där han är född och uppvuxen. Tillsammans med sin fru har de nu bott i Skellefteå sedan årsskiftet 2020, och att han fick förfrågan om att bli hotelldirektör på nya Wood

Hotel passade honom perfekt både tidsmässigt och yrkesmässigt. Tillsammans med sina drygt 60 anställda på hotellet hoppas David på att kunna ge sina kunder en upplevelse utöver det vanliga.

Klimatsmart

Tanken kring The Wood Hotel började i en arkitekttävling 2013. Skellefteå kommun behövde ett nytt kulturhus som skulle tillgodose stadens ökade population och behov. Arkitekt-firman White vann tävlingen, och resultatet blev en spektakulär och inbjudande mötesplats för stadens kulturliv och invånare.

The Wood Hotel är en av de få byggnader i världen som kan kalla sig klimatpositiv. Arkitekten menar att hela bygget kommer räknas som klimatpositivt under de närmsta 50 åren genom att man sparar cirka 500 ton CO₂. Detta tack vare att man valde att bygga hotellet helt i trä. Den totala volymen som omfattar stommen är cirka 10 700 kubikmeter KL-trä och 2 600 kubikmeter limträ. Produktionen av byggelementen till stommen sker cirka 6 mil från Skellefteå. Råvaran kommer från skog i regionen och den korta transport-

sträckan till byggarbetsplatsen ger förstås en extra positiv effekt när det handlar om låg klimatbelastning.

– När man går runt inne i byggnaden så är känslan av trä enorm. Golvet, väggarna, taket, hisschakten och trapporna är i trä. Det är trä, trä, trä. Det går inte att missa att man befinner sig i en träbyggnad, om man säger så. säger David Åberg.

I tillägg är värme, kyla och ventilation helt klimatneutralt i byggnaden. Detta tack vare en flerdimensionell lösning som utvecklats av energijätten Skellefteå Kraft och det globala teknikföretaget ABB, som ska resultera i att minimerar förbrukningen av el.

Skellefteås nya kulturhus och hotell är inte bara en föregångare när det gäller användningen av förnybar energi. Det levererar också ren elkraft till sina grannar i centrala Skellefteå. Skellefteå Kraft har försett byggnaden med solpaneler, batterier och en värmepump som arbetar med el, vatten och fjärrvärme. Byggnaden kommunicerar dessutom med närliggande byggnader och hela elnätet i Skellefteå. Överskottsenergi i fastigheten skickas vidare till andra delar av staden eller lagras på plats i kulturhusets batterier. Eftersom all spillvärme leds tillbaka in i systemet går ingen energi förlorad. Dessutom drivs allting med 100 % förnybar energi.

Skandinavisk minimalistisk stil med touch of Norrland

Hotellet är inrett med skandinavisk design där trä åter igen är det dominerande materialet. Känslan i inredningen är inspirerad av både fjällstuga och hantverkstradition. Här blandas en minimalistisk stil med norrländska detaljer där de flesta av rummen har stora fönster som bjuder på milsvid utsikt över Skellefteås vackra landskap.

– En av mina favoritplatser i hotellet är ett av våra konferensrum, Saiva. Det är ett hörnrum med fullt ljusinsläpp och bra akustik. Här har ni god utsikt över Skellefteås stadskärna, över skog och över älv. Vi har ett klimatpositivt hotell, en klimatneutral drift, vi väljer lokala råvaror i våra restauranger och vi har lagt ett stort socialt engagemang i Skellefteå. Vi är en central mittpunkt. avslutar David Åberg.

Skogsägaren med många bollar i luften

Akrobaten Kurt Henriksson, eller Boda-Kurre som han är mer känd som, är skogsägaren som har underhållit på folkparker runt om i Sverige. Sedan han var barn har han jonglerat, cyklat och gått på händer runt om i landet. Han har även ett rekord i Guinness rekordbok.

Idag har Boda-Kurre hunnit bli 78 år och han har ett händelserikt liv att se tillbaka på. Bondsonen från Boda började som lärling på Boda glasbruk år 1958, bara 14 år gammal. Han bor fortfarande i Boda i sitt barndomshem. Gården köptes 1901 av sin farfar och var på den tiden både jordbruksgård och skog. Idag är det 84 ha produktiv granskog som Kurre äger och förvaltar tillsammans med sin bror. Förr var Kurre mer aktiv i skogen och planterade och röjde, men i dag är det enbart veden han själv tar hand om och tar in Vida till övriga skogsarbeten.

Och så var det ju det där med akrobatiken. Redan vid 9-års ålder började Kurre, som var fångslad av cirkus, med akrobatik. Han övade hemma på gården och det blev känt i bygden vad han kunde. 1965 gjorde han sitt första uppträdande i Örjsö, 21 år gammal. Han cyklade enhjuling, jonglerade och gjorde olika akrobatiska framträden. 1970 föll det sig som så att han blev en av attraktionerna i katalogen för folkparkernas artistförmedling och då började telefonen att ringa. Efter det har Kurre uppträtt runt om i hela Sverige.

– Det var en väldigt rolig tid. Men jag tjänade ju inte pengar som ett hockeyproffs direkt, skämtar Boda-Kurre.

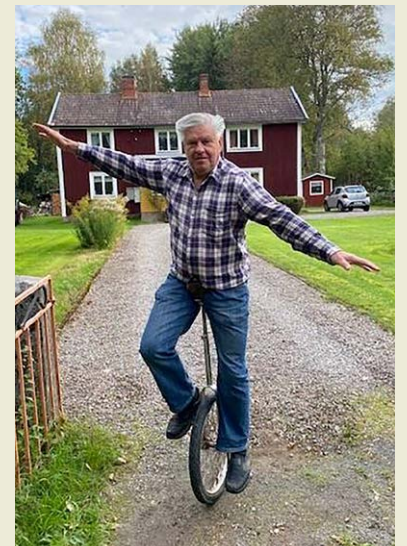
Kurre har gjort många spektakulära saker genom tiderna. En av dem är att stå på händerna på Kalmars

vattentorn. Han har också kommit med i Guinness rekordbok då han är den som cyklat snabbast över Ölandsbron på en enhjuling; det tog 25 minuter och 55 sekunder. Och han har till och med gått på händer på kinesiska muren.

1987 gjorde Kurre sitt sista stora uppträdande, då han kände att han hade blivit för gammal för akrobatik. Nu däremot tar han sig tid att resa tillbaka till alla ställen han uppträtt på och faktiskt ha tid att njuta av platsen, utan att vara stressad över ett uppträdande.

1979 – Kurre på händerna uppe på Vattentornet i Kalmar.

En sport utan åldersgräns

Ljungby är en stad med många fotbollsfantaster och ungdoms-verksamheten i Ljungby IF är stor. Dock så är det inte enbart ungdomarna som befinner sig på den moderna arenan Lagavallen. Här håller även LIF GO till, gåfotbolls-laget med spelare över 60 år. Gåfotboll har kommit att bli veckans höjdpunkt för många i Ljungby, som nu kan ta upp sitt gamla intresse igen.

Årligen sponsrar Vida cirka 100 föreningar där Ljungby IF är en av dem. Under 2022 har Vida valt att prioritera temat "Idrott över generationsgränser". Gåfotboll är en relativt ny sport i Sverige som hittat hela vägen till Ljungby. Sporten växer både i Sverige och internationellt och många klubbar har redan matcher och seriespel på gång. Just tävlingsmomentet är en trigger för de riktiga fotbollsentusiasterna. Tänk att få göra fotbollskarriär som 60-plussare!

Stefan Lodén är en aktiv gåfotbollsfantast. Han är en av förbundskaptenerna i landslaget för spelare över sextio år, samtidigt som han själv är med och spelar. Stefan drog igång gåfotbollen i Ljungby under 2019 och sporten har idag vuxit till att bli 19 personer i herrlaget och 15 personer i damlaget.

Gåfotboll är för alla, äldre som yngre, kvinna som man, barn som vuxen, i alla

dess konstellationer. Filosofin inom sporten är att alla ska kunna vara med. Inga tidigare spelkunskaper behövs, utan här spelar alla på lika villkor. Det är inte tillåtet att tacklas eller vara fysisk, och om någon blir för ivrig och råkar springa, går bollen över till det andra laget.

– Gåfotboll är precis vad det heter, fotboll där du som utövare går istället för att springa. Och det är jobbigare än du tror, och dessutom bra mycket roligare än du anar! berättar Stefan Lodén.

Ljungby IF har under de senaste åren anordnat turneringar och familjedagar i gåfotboll där de bjudit in deltagare i alla åldrar. Ett spann mellan åldrarna 10–78 år har deltagit på dessa event där familj och vänner har bjudits in till turneringar fyllda av lustfylld träning, glädje och gemenskap.

I gåfotboll tar man många steg. Runt 7000 steg går man varje match, enligt Stefans pulsklocka. En match är 3x16 minuter lång och spelplanen är mindre än vid vanlig fotboll. Gåfotboll spelas som smålagsspel och vanligtvis utan målvakt, då målen också är mindre än vanligt.

Både herr och damlaget har regelbundna träningar, men tränar idag var för sig. Damerna ses på söndagar medan herrlaget har träning två gånger i veckan, med en gemensam fika som avslut.

– Vi har alltid god uppslutning och ses varje tisdag och torsdag, året runt i alla

väder. På vintern kommer vi med snöskyffel för att skotta planen, och på sommaren fäkar vi ute i solen. Det bästa med gåfotboll, utöver att man får röra sig under roliga former, är det sociala utbytet man får och den gemenskap vi som lag har skapat, säger Stefan Lodén.

Kjell Karlsson är en av de spelare som anslöt i laget när pandemin bröt ut. När det blev hemmakontor och restriktioner med minskade sociala kontakter så kände Kjell ett behov av att komma ut och röra på sig och få ett socialt utbyte i en säker miljö. Han hörde talas om gåfotbollen och har sedan våren 2020 varit med och tränat.

– Vi spelar gåfotboll för ökad rörlighet, bättre balans, förbättrad kondition och ökad social kontakt. Sporten får oss att känna oss starkare i både kropp och knopp, berättar Kjell Karlsson.

Stefan Lodén och Kjell Karlsson.

Rapport från Vidas marknader

TEXT: KARL-JOHAN LÖWENADLER, VD VIDA WOOD

Avslutningen på 2021 var lite kämpig. Några av våra huvudmarknader arbetade med att balansera sina lager och därmed höll igen rejält på sina inköp under slutet på året. Detta har skapat prispress och gjort att volymer fått flyttas till andra marknader. Vi var även tvungna att begränsa produktionen i december för att inte bli tvingade att trycka ut varor på marknader där det inte finns behov.

USA

Här är det full fart igen och snabbt stigande priser. Den stora utmaningen har varit att få tag i båtar. Med de rådande priser på containerfrakt har fler transportköpare gått över till bulkbåtar, och det har skapat liknande situation med skenande priser på bulkfrakter. Men det ser fortsatt positivt ut och det skulle inte förvåna mig om denna utveckling håller i sig de kommande 4–5 månaderna.

Skandinavien

Stabil hög förbrukning. Vi har haft en priskorrigerings här under hösten vilket skapat en viss oro hos köparna för att börja året med ett "dyrt" lager. Nu när priserna väl satt sig för det första kvartalet tror jag det kommer bli en mer normal situation, där kunderna går tillbaka till ett mer normalt köpmönster. Förbrukningen i Skandinavien förväntar jag mig kommer fortsätta hela 2022 på relativt hög nivå.

Mellanöstern/Nordafrika

Det har varit låg affärsaktivitet i MENA under hösten. Stora lager, svag efterfrågan och politiska problem i ett flertal länder har inneburit dämpad försäljning av trävaror. Många bemästrade att köpa stora volymer av fur och gran från både Finland och Sverige till kraftigt reducerade priser. Här fick man dessutom en stor mängd varor från Centraleuropa. Under en period var försäljningen till en rad marknader nere på nästan noll m³ per månad. Nu verkar trenden ha vänt och vi har återigen tilldelats relativt stora förfrågningar. Man skall dock ha i åtanke att marknadssituationen i MENA kan förändras på några minuter. Se bara på Sudan där man hade en militärkupp under hösten. Men vårt stalltips för de

närmaste månaderna är ökad efterfrågan och stigande priser.

Tyskland

Tyskland är tillbaka med rejäl fart. När priserna väl bottnade här någon gång i november och kunderna var trygga med att lägsta nivån var nådd, visade det sig att det fanns ett stort underliggande behov av att fylla på sina lager som var i botten. Även här ser vi en stabil underliggande förbrukning för 2022.

Storbritannien

Detta är väl fortsatt sorgebarnet för oss i Europa. Det finns vissa produkter på denna marknad där det aldrig byggdes upp några stora lager under 2021, och dessa produkterna rullar fortsatt bra. Volym svarar finns det tyvärr fortfarande stora lager av i hamnarna. Jag tror att de först i mars är helt tillbaka på normala volymer igen. Det finns ändå en bra underliggande konsumtion även här, så kommer bara lagren i balans under först halvåret så är det inte omöjligt att vi får se en repris på hur det såg ut 2020 när lagren blev allt för låga under sommaren och de slet med stora brister andra halvåret.

Japan

Här har vi stabila volymer och bra priser, mycket tack vare de höga priserna vi ser i USA. Vi ser ett ökat intresse från Japan att handla mer i Europa nu när det är höga och snabbt svängande priser i USA.

Australien

Här ser det egentligen fortsatt bra ut. Men vi sliter med extremt dyra containerfrakter, de har mer eller mindre fyrdubbats på ett år. Går inte frakterna ned under andra kvartalet så tror jag volymerna från Europa till Australien kommer minska rejält under våren, kanske redan tidigare med tanke på de virkespriser vi ser i USA i dagsläget.

Rapport från trävarumarknaden

TEXT: CHRISTIAN NIELSEN, SVENSKT TRÄ OCH SKOGSINDUSTRIERNA

Ett år som med all säkerhet kommer att gå till sågverkshistorien är till ända. 2021 blev året då produktionsrekord överträffades och marknader hann med att både rusa och rasa, för att sen åter lyckas ta fart igen.

Sverige

Under året 2021 spåddes att samlad sågverksproduktion i Sverige skulle kunna nå tidigare oanade höjder och slå nya rekord. Ett steg från 2007 års toppnivåer om 18,6 miljoner m³ bedömdes kunna öka med kanske lite mer än 200 000 m³. Nu när de sista siffrorna kommit in kan vi kallt konstatera att förväntningarna fick komma på skam, och trots en något lägre produktion framåt slutet av året så landade årsproduktionen en bit däröver och bröt den magiska gränsen på 19 miljoner m³ med en marginal om 50 000 kubik.

Storbritannien

Den brittiska marknaden får räknas till ett av de riktigt stora dragloken för svensk trävaruexport under 2021. Marknaden där var länge svältfödd på trävaror efter att hemmabyggstrenden kombinerades med att byggsektorn var en av få sektorer som hade möjlighet att upprätthålla aktiviteten trots många restriktioner i samhället. Efter sommaren och en bit in på hösten kunde dock ett

tydligt trendbrott noteras. Kanske inte en så konstig utveckling med tanke på att den brittiska importen hade ökat kraftigt sedan hösten 2020. En import som slutligen vände ett underskott på nära en miljon kubikmeter under sommaren 2020 till att istället ha importerat nästan 1,5 miljon kubikmeter mer än normalt i årstakt under hösten 2021. Allt inom loppet av 1,5 år. En del av den extra volymen mot normalt kan säkerligen antas ha byggt upp ett överskott på marknaden. Samtidigt har efterfrågan varit oerhört stark under perioden, och stora delar kan säkerligen också antas ha förbrukats. Det är dock svårt att exakt bedöma faktiskt förbrukad volym inom begränsade tidsperioder. Just nu får alltså framtiden utvisa i vilken mån de överskott som kunde noteras framåt slutet av 2021 faktiskt består. I situationer med stora svängningar i efterfrågan är det dessutom inte ovanligt att det kan ta sin tid innan marknaden hittar tillbaka till sin balans. Det är inte heller omöjligt att vi hinner observera ett överslag till underskott igen innan balansen åter är nådd.

USA

Den amerikanska marknaden har uppvisat en närmast komisk utveckling. Amerikanska marknaden inledde 2021 med att stiga till ett pris som kraftigt

översteg tidigare rekord, för att sedan totalt krascha ned med -70% under loppet av två månader under sommaren. Vid hösten började priserna dock snart stiga igen. Framåt slutet av året var de till och med högre än vad de hade varit samma period året dessförinnan, vilket i sin tur ledde till de höga priserna under första kvartalet 2021.

Det går att konstatera ett antal påverkande faktorer till att priserna återigen såg en kraftig ökning under hösten. Inte minst drabbades Kanada av stormar och oväder som slog ut flera vägar och transportleder vilket minskade tillgången i USA. Men dessutom så var sågverk i västra Kanada pressade av en hög råvarukostnad som byggde på indexerade trävarupriser från den högsta boomen under våren. Samtidigt höjdes amerikanska import-tariffer mot Kanada från ca 10% upp till motsvarande 20%, vilket säkerligen också påverkat kostnadsnivån.

I denna berg-och-dalbana kan man knappast säga att den byråkratiska modellen för prissättning på timmer i västra Kanada har gynnat dem. Utan sågverken där fick se sig stå med de högsta råvarupriserna när deras egna produkter var som lägst värderade. Något som vidare ledde till att kanadensiska sågverk nöd-

gades dra ner sin produktion när efterfrågan fortfarande var stabil. Den neddragna produktionen ledde snabbt till ett underskott, vilket i sin tur fick marknaden att ta fart igen.

Under inledningen av 2022 kan priserna hålla sig höga ett tag, men det är svårt att tro att inte den situationen kommer att behöva normalisera sig. De höga prisnivåerna gör att flödet från de kanadensiska sågverken bör ta fart igen, samtidigt som det blir ett tryck för europeiska sågverk att även leverera över atlanten igen.

Syntes

Vad som går att förvänta sig av 2022 är fortfarande till stor del oskrivet, och ingången på året bjöd minst sagt på spretiga förutsättningar. Den amerikanska marknaden fortsatte initialt sin tjur-rusning från hösten, med en takt som översteg förra årets rekord för samma tid. Samtidigt slog Sveriges viktigaste exportmarknad, Storbritannien, under senhösten tydligt om från en situation med kraftiga underskott, till att snarare ha byggt upp ett överskott, vilket i sin tur kan förväntas dämpa marknaden.

Trots de något spretiga förutsättningarna ser utsikterna relativt goda ut. Den amerikanska efterfrågan och

dess ökande beroende av import från Europa driver ett sug efter trävaror på världsmarknaden. Frågan är snarast om transportkapaciteten över atlanten finns tillgänglig i spåren av pandemin. Vilket kommer att vara en förutsättning för att efterfrågan där skall kunna fortplanta sig till den europeiska marknaden.

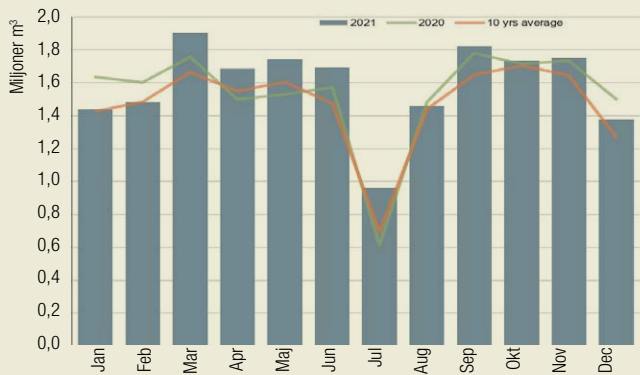
Den som vill följa de senaste förutsättningarna för trävarumarknaden bör också hålla utkik på hur inflationen utvecklar sig och dess efterföljande effekt på styrräntor och ekonomin. Det tillsammans med tillgången på transportkapacitet är det som snarast kan ge störst utslag på trävarumarknaden, men som också kan ha styrkan att sänka den.

På medellång sikt är dock utsikterna fortsatt mycket goda. Det går att se trender över ett ökat behov på trävaror både inom Europa och från USA, vilket bör vara drivande i en positiv utveckling för svensk sågverksnäring.

Slutligen, förväntningarna på 2022 är fortsatt goda, men det är också upplagt för en fortsatt volatil marknad efterhand som världen åter skall finna sin väg tillbaka till det (nya) normala.

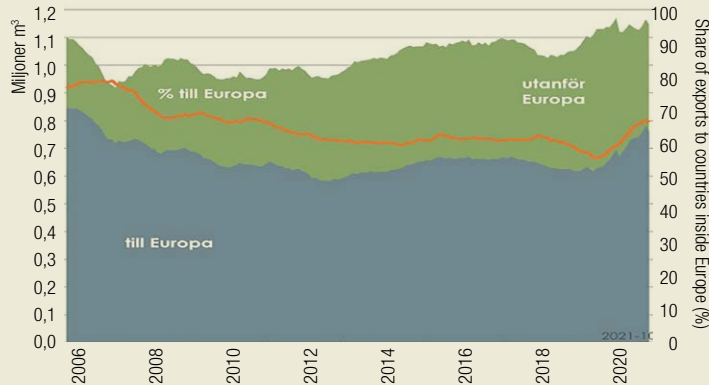

Svensk sågverksproduktion

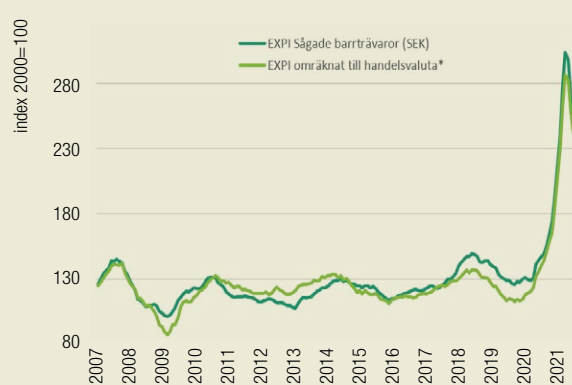
Källa: Skogsindustrierna

Svensk trävaruexport

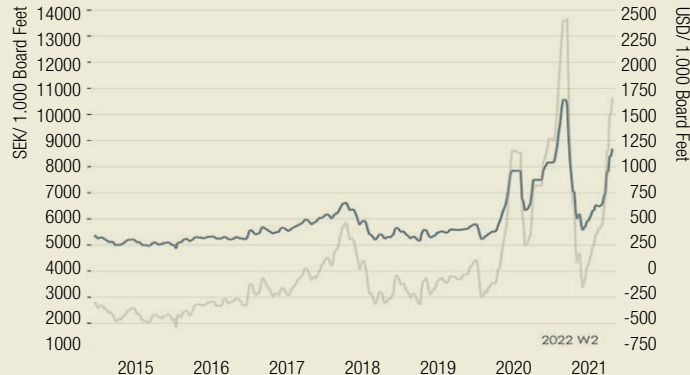
Källa: Svandata och Skogsindustrierna

Trävarupris, svenskt exportprisindex (EXPI)

Källa: Svandata och Skogsindustrierna

Prisutveckling trävaror (2"x4"), USA

— SEK/1,000 Board Feet, vänster — USD / 1.000 Board Feet höger
Källa: Macrobond, NRCan och Skogsindustrierna

TEXT: DANIEL EGGERTZ, EGGERTZ ADVOKATBYRÅ AB

Den 22 december meddelades tre domar av Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) med särskilt intresse för skogsbruket i allmänhet och privata skogsägare i synnerhet.

Bakgrunden till MÖDs decemberdomar är Skogsstyrelsens beslut om avverkningsförbud med stöd av samrådsparagrafen i miljöbalken i tre olika ärenden, dels två ärenden där avverkning förbjudits med hänsyn till tjäderspelplatser, dels ett ärende där avverkning förbjudits med hänsyn till en växtplats för den fridlysta orkidén knärot. Markägarna hade i samtliga fall nekats ersättning från det allmänna och därför stämt staten. Underinstanserna kom till olika slutsatser i de olika målen som alltså nådde MÖD efter överklagande från såväl de enskilda markägarna som från staten.

En avgörande fråga som MÖD haft att ta ställning till är huruvida det ska utgå ersättning i dessa fall även med hänsyn tagen till det s.k. laglighetskravet, dvs den princip som säger att ersättning pga beslut som medför avsevärt försvårande av pågående markanvändning endast kan utgå om det är laglig markanvändning som försvåras. Här hade staten gjort gällande att avverkningarna även utan Skogsstyrelsens beslut var förbjuden inom de aktuella områdena med hänsyn till allmänna regler (miljöbalkens allmänna hänsynsregler och artskyddsförordningens regler om fridlysning).

I sina domar kommer MÖD fram till att ersättningsrätt föreligger trots laglighetskravet när ett beslut enligt samrådsparagrafen i miljöbalken grundar sig på de allmänna hänsynsreglerna eller på artskyddsförordningen, om omständigheterna som ligger till grund för beslutet ligger utanför den enskildes kontroll och beslutet drabbar denne särskilt hårt. Att en fastighetsägare behöver förhålla sig till hänsynsreglerna och artskyddsförordningen även utan att en myndighet med stöd av dessa regler har fattat beslut om

förbud eller liknande medför alltså inte i sig hinder mot att ersättning utgår enligt MÖD. Till omständigheter som ligger ”utanför den enskildes kontroll” bör enligt MÖD i detta sammanhang kunna räknas att det införs ett skydd för arter som redan finns i ett område där skogsbruk bedrivs och som påverkar det pågående skogsbruket eller att sedan tidigare fridlysta växter och djur etablerar sig i ett område där skogsbruk bedrivs. MÖD förklarar vidare att ett beslut drabbar den enskilde särskilt hårt om det medför ett intrång i markanvändningen över toleranströskeln, dvs förenklat uttryckt att marknadsvärdet av ett område som anmälts för slutavverkning minskar mer än 10 % pga myndighetsbeslutet.

När det gäller det ärende där skogsbruk förbjudits med hänvisning till förekomst av den nationellt fridlysta orkidén knärot finner MÖD, till skillnad från mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt, att ersättning inte kan utgå med mindre än att markägaren först sökt och fått avslag på en ansökan om artskyddsdispens. Med hänvisning till att markägaren i det fallet inte sökt dispens ska ingen ersättning dömas ut enligt MÖD och ändrar därmed underinstansens dom.

Domarna kan överklagas till Högsta domstolen, vilket då måste göras senast den 19 januari 2022. För prövning i Högsta domstolen krävs att domstolen lämnar prövningstillstånd. Om domarna står sig är det glädjande för landets skogsägare på så sätt att domarna klagar att avverkningsförbud med hänvisning till artskydd berättigar till ersättning från det allmänna enligt samma princip sätt som beslut om biotopskydd och reservat. I den mån beslutet innebär minskat marknadsvärde för fastigheten är staten alltså skyldig att ersätta markägaren dels med ett belopp som motsvarar den minskning av marknadsvärdet på fastigheten som myndighetsbeslutet medfört, dels ett tillägg på 25 %. Ett av "tjädermålen" går nu tillbaka till mark- och miljödomstolen

för att underinstansen ska ta ställning till hur ersättningen ska beräknas. Staten har tidigare indikerat att den kommer göra gällande att förelägganden och förbud av aktuellt slag inte påverkar marknadsvärdet utan endast nuvarande markägares resultat av avverkningen, vilket då skulle innebära en annan nivå av ersättning och heller inget tillägg. Det finns alltså skäl att följa den fortsatta processen i det ärendet.

Det finns i övrigt en sak i domarna som markägare kan ha anledning att oroa sig över och det gäller ansvaret för rättegångskostnader när den enskilde tvingas att gå till domstol för att få frågan om ersättning i dessa sammanhang avgjord. MÖDs tidigare praxis vad gäller den frågan har varit att staten ska ersätta den enskildes rättegångskostnader i första instans även om domstolen inte ger den enskilde rätt, under förutsättning att den enskilde har haft skälig anledning att få sin sak prövad, vilket är fullt förenligt med en särskild bestämmelse om fördelning av rättegångskostnader i miljöbalken. I det mål där nu markägaren förlorade i MÖD med hänvisning till att frågan om ersättning kan avgöras först efter att dispensansökan prövats, befriar MÖD staten från skyldigheten att ersätta markägaren för dennes rättegångskostnader i första instans. Detta kan inte tolkas på annat sätt än att MÖD nu ändrar sin praxis på området. En sådan ny ordning kan innebära att den markägare som inte kommer överens om ersättning med vederbörlig myndighet och som har skälig anledning att få sin sak prövad i domstol, inte vågar processa mot staten av rädsla för att drabbas av höga rättegångskostnader om denne inte vinner fullt ut i första instans eller förlorar i MÖD efter att staten överklagar underinstansens dom. Artskyddsutredningen föreslog i sitt betänkande 2021 ett förtydligande av skyddet för den enskilde på detta område och det finns även här anledning att följa rättsutvecklingen.

A large pile of cut logs in a logging yard. A yellow loader is visible in the background, and a conveyor belt system is used for moving the logs.

[illegible]

På vintern, framför allt när det är snö ute, kan fåglarna få det svårt att hitta mat. Hjälp fåglarna att få mat genom att hänga ut hemmagjorda fågelmatare!

Det finns mängder av enkla hemmagjorda fågelmatare som består av material du kan hitta hemma eller ute i naturen. En av de vanligaste typerna av fågelmatare som barn kan göra är av kottar, det är även en av de enklaste varianterna. Innan du börjar är det viktigt att läsa igenom instruktionerna ordentligt.

Jag vill så gärna se resultatet av era fågelmatare! Ta en bild och skicka till mig, så skickar jag tillbaka en liten present till dig. Skicka bilden till vidar@vida.se

För att tillverka en hemmagjord fågel-matare av kottar behöver du:

- Kottar
- Snöre
- Jordnötssmör/matfett
- Fågelfrön (Ett tips är att blanda olika

1:a pris: Aluminiumvattenflaska
2-3:e pris: Mössa
4-5:e pris: Tumstock

Skicka ett vykort eller mail
med meningen som de
färgade rutorna bildar till:

Vida AB, Att: Joanna Kron, Box 100,
34221 Alvesta eller maila till
korsord@vida.se. Glöm inte att ange
din adress och ditt telefonnummer.
Vi önskar ditt svar senast den 1/4-22.

Namn

Adress.....

.....

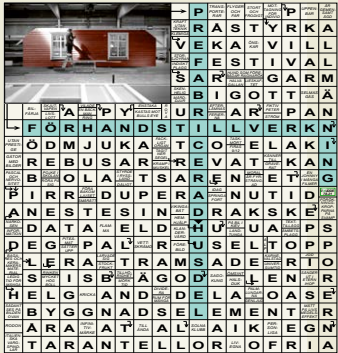
Postnr

Postadress.....

Tel

Lösning och vinnare nr 3/21

1:a pris: Stefan Magnusson, Vetlanda
2-3:e pris: Inger Persson, Högsåter
Kerstin Gustafsson, Väckelsång
4-5:e pris: Anna Arvidsson, Boge
Anita Ahnstedt, Sävsjö

sorters frön så att du kan bjuda flera olika fåglar på sin favoritmat! Hampfrön gillar blåmesar, havre tycker gulsparvar om och solrosfrön föredrar talgoxar, domherrar och grönfinkar)

Gör så här:

- Samla ihop några kottar och knyt fast ett snöre på varje kottes topp. Se till att göra detta först eftersom kottarna kommer bli kletiga och klubbiga senare i processen.
- Använd en smörkniv för att sprida ut jordnötssmör/matfett på kottens yta.
- Rulla kotten i en skål med fågelfrön.
- Nu är fågelmataren färdig! Häng upp i ett träd eller i en buske där fåglarna också får lite skydd.

Fråga oss!

Vida är en professionell samarbetspartner för dig som äger och brukar skog. Tveka inte att höra av dig med dina frågor.

Hitta din lokala virkesinköpare på vida.se

Facebook: Vida Gruppen och Vida Ströprodukter
Instagram: @vidaibilder, @vidastroprodukter och @vidatraine
LinkedIn: Vida Gruppen

Vida är en global leverantör av förädlade produkter från hållbar svensk skog. Koncernen har ca 1 350 anställda på 23 produktionsanläggningar, varav 12 sågverk. Produktionen är i huvudsak inriktad på konstruktionsvirke för en rad olika marknader. Ca 75 % av produktionen exporteras till Europa, USA, Australien, Afrika och Asien. Verksamheten omfattar även emballagetillverkning, strö- och pelletstillverkning, biobränslehandel och hustillverkning. Industrierna är strategiskt belägna nära skogsägarna i Småland, Skåne och Västra Götaland. Vida köper huvuddelen av råvaran från privata skogsägare via det egna inköpsbolaget, Vida Skog.